

www.artgeni.ge

ARTGENE



ს. მ. მ. მ.

გაზაფხული / SPRING 2011 №4

19356



UDC (უაჟ) 7.079(051.2)

ა-835

A-86

რედაქტორი:
თამარ მელიქიშვილი

ჟურნალისტი:
ნუცა ერისთავი

დიზაინერი:
ნია მშვიდლობაძე

ფოტო:
გიორგი ბარამიძე
მარია ლანევსკი
სოფი სითველი

თარგმანი:
მარინა ქორელი

Editor:
Tamar Melikishvili

Journalist:
Nutsa Eristavi

Designer:
Nia Mshvidobadze

Photo:
Giorgi Baramidze
Maria Lanevski
Sophie Sitwell

Translation:
Marina Koreli

საავტორო უფლებები დაცულია. ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების გამოყენება რედაქციის ნებართვის გარეშე აკრძალულია. ჟვარტალური ჟურნალი არტ-გენი.

tel: +995 32 91 70 78,
tamro@artgeni.ge,
artgene@artgeni.ge,
www.artgeni.ge





4-5

რედაქტორის წერილი
FROM THE EDITOR

6 -13

ოსტატები
MASTERS

14 - 21

ნანა ჯაჭვიანი - სვანური ქუდის შესახებ
NANA JACHVIANI - ABOUT SVANETIAN
HAT

22 - 31

ფოკანი
PHOKANI

32 - 39

ქართული ხელნაწერები
მოქვის სახარება
GEORGIAN MANUSCRIPTS
MOKVI GOSPEL

40 - 43

სოფორანცია აჯარაში
CONFERENCE IN ADJARA

44 - 49

წავალით
დავით ჭავჭავაძე
LET'S GO
David Chavchavadze

50 - 51

„არტგენი 2011“ მოგზაურობის
მარშრუტი
ART-GENE 2011 PLAN FOR THE TRIP

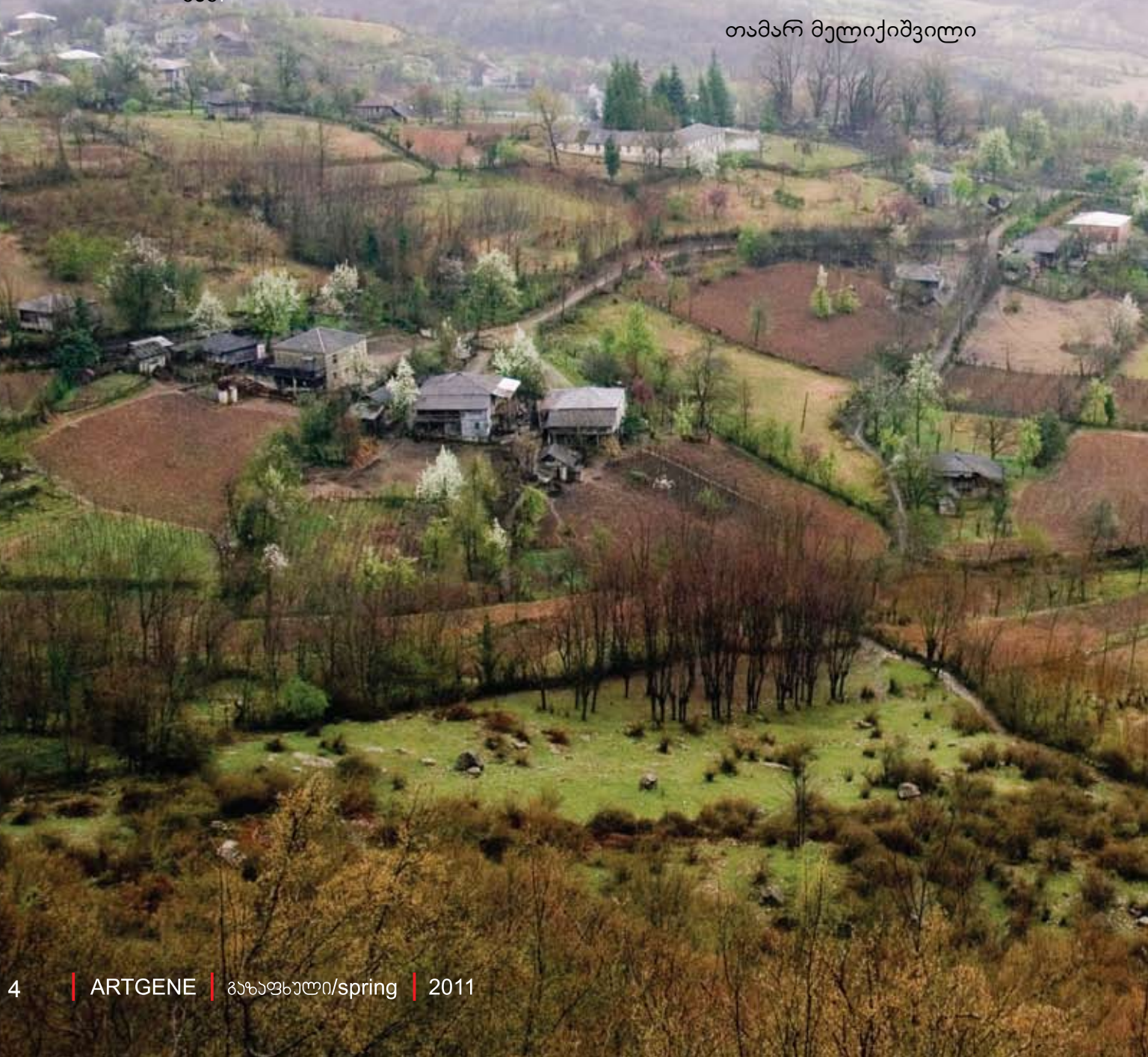


ლოგარბის, უკვე გაზაფხულია, ჩვენ ჯი სულ გზაში ვართ. „გზა“ ყველასია, თან ყველას თავისი აქვს, მაგრამ ყველაზე საინტერესო მაინც ის მუდმივი გზაა, რომელსაც აქეთ-იქით ყურებაში ვატარებთ და თითქოს ბევრჯერ ნახს თავიდან აღმოვაჩინო.

18 ივნისიდან „გზა“ არტგენტან ერთად იწყება - ჯახეთი, ქართლი, სამეგრელო.

წამოგვყვით და ჯიდეუ უფრო დაუახლოვდით თქვენს ქვეყანას.

თამარ მელიქიშვილი



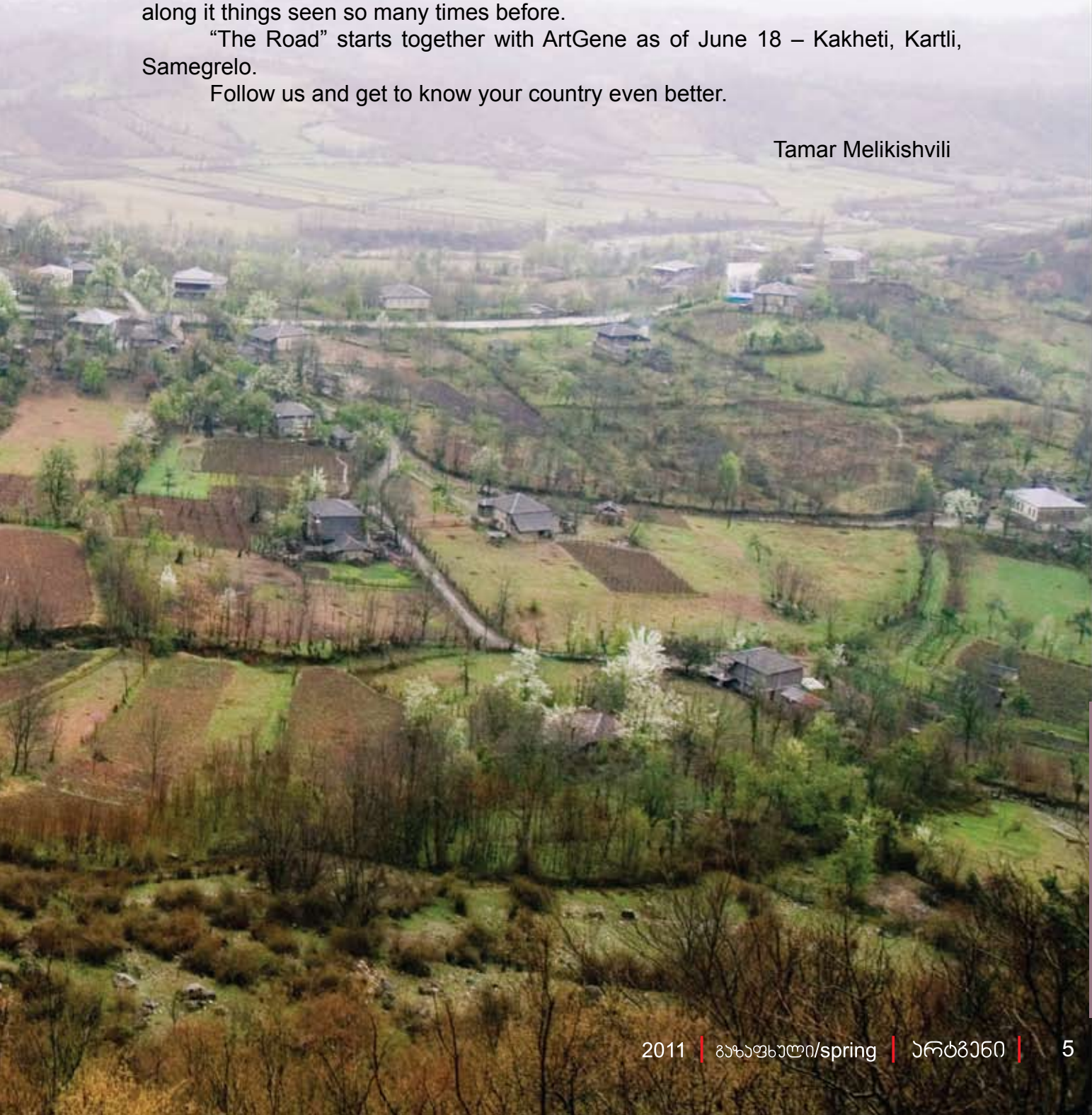
The time goes by and it is already summer again, and we are still on the road.

The road belongs to everyone, and it is different for every individual, but the most interesting is the eternal road, which we often don't notice and rediscover along it things seen so many times before.

“The Road” starts together with ArtGene as of June 18 – Kakheti, Kartli, Samegrelo.

Follow us and get to know your country even better.

Tamar Melikishvili



ნოდარ ჯაფარიძე

ხალხური საბრძოლო იარაღის დამზადების ოსტატი.
დაბ. 1937წ 21 იანვარს. ცხოვრობს სოფელ სარფში.
(ხელაჩაურის რაიონი).



NODAR KAKABADZE

Traditional Lazetian martial weapons craftsman. Born in 1937
Helvachauri, Sarpi
Language and literature specialist and teacher.



3 როფესიით გახლავართ ქართული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგი. დავამთავრე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 1969 წლიდან სარედაქციო ვეწევი პედაგოგიურ მოღვაწეობას. მყავს ოჯახი - მეუღლე, სამი შვილი და ხუთი შვილიშვილი. ვამზადებ ძველ ლაზურ საომარ ტრადიციულ იარაღს.

„ქვაშურდულის“ შესახებ სპეციალურ ლიტერატურაში წერია, რომ ეს იარაღი იხმარებოდა ჯერ ჟილეკ ქვის ხანაში. მაქვს გაკეთებული პატარა დაზგა და მსურველებს ვუმზადებ ამ იარაღს. ქვაშურდულის გაკეთება ბაბუაჩემმა 50 წლის წინ მასწავლა. ადრე საქსოვ ძაფად იყენებდნენ ჯანაფის ქერქს, ანუ გარეთა ტყავს.

„ტოპაჯი“, ეს არის კონუსური ფორმის ხის ნაჭერი, რომლის სიმაღლეა 8-10 სმ. ზედა ნაწილის დიამეტრი 5-6 სმ-ია. სპეციალურ 70-80სმ. სიგრძის წვრილ ჯოხზე მიმაგრებული 3-4მმ. სისქის თოკით ხდება მისი მოძრაობაში მოყვანა. თოკს დაახვევ ტოპაჯის ზედა ნაწილზე, დადებ მინაზე და თოკს მობმული ჯოხის მალთა აწევით დაატრიალებ





და შემდგომ პერიოდულად ურტყამ და არ აძლევ ნაქცევს საშუალებას. თურმე ეს იყო ვარჯიში ბავშვებისათვის, რათა მომავალში საბრძოლო ილეთებს დაუფლებოდნენ. ჯერ უიდევ როდესაც რუინის იარაღები არ იყო, ამ თამაშით ბავშვები იწაფებოდნენ მათრახის ხმარებაში, რომელიც ერთ დროს საბრძოლო იარაღად ითვლებოდა, მაგალითად, „ვეფხისტყაისანში“. სწორედ ტოპაჯიში განაფულ ტარიელს მათრახით დაუხოცია როსტევან მეფის 12 მონა.

„მილი-ოინი“: იყენებენ 2 ჯოხს. ერთი პატარა არის 25 -28 სმ.სიგრძის. ჯოხის ერთი მხარე გათლილია, რათა მიწაზე სწორად გაჩერდეს. ჯოხის ბოლოები დიაგონალზე წამოთლილია ორივე მხარეს. წინა მხარეს _ ქვევიდან ზევით, უკანა მხარეს _ ზევით ქვევიდან. მეორე ჯოხი, რომლის სიგრძე 70-80 სმ-ია დაახლოებით ცერა თითის სისქისაა. ამ ჯოხს არტყამენ მეორე პატარა ჯოხს, რომელიც ძირში მიწაზეა დადებული. დარტყმა ხდება ჯოხის წინა წვერზე, რომელიც ათლილია ქვევიდან ზევით. დარტყმის შედეგად ეს პატარა ჯოხი ავ-

I graduated from the Georgian State University as a linguist. Since 1969 I've been teaching in a school in Sarpi. I have 3 children and 5 grandchildren. I make old lazertian traditional martial weapons.

The catapult has been used since the Stone Age. I've got a little work table where I make them. I was taught how to make catapults 50 years ago and in those days they were using cannabis to weave them.

Topaji is a piece of wood in the form of a cone with a height of 8-10cm and a top diameter of 5-6 cm. A rope (3mm wide) is attached to a 70-80 cm long stick. The idea is to tie the rope around the wooden cone and by lifting the stick up into the air get the cone spinning and then by whipping the cone with the same rope to let it spin longer. They say this was a type of exercise for children to master martial arts, since the whip in early times was an essential martial weapon. For example in "The Knight In The Tiger's Skin" Taniel, who mastered Topaji in his childhood, killed King Rostevan's 12 guards with his whip alone.

არდება ჰაერში ტრიალით. მოთამაშემ ჯოხი ისე უნდა დაარტყას, რომ ჰაერში ავარდნილ ჰატარა ჯოხს შუაში მოხვდეს, რათა რაც შეიძლება შორს წავიდეს, რომ მოწინააღმდეგემ ვერ დაიჭიროს. ეს თამაში მოხარდს ეხმარებოდა ჯოხის სწორად ხმარებაში და შემდგომში, როგორც მეომარს ხმლის ხმარების წესების ათვისებაში.

„ხამი-ოინი“-(დანასობია) ძირითადი მიზანია მოხარდმა იცოდეს დანის ხმარების თუნდაც ელემენტარული წესები, რაც მას დაეხმარება ბრძოლაში დანის ხმარებასა და გამოყენებაში.

„ჯალე-ოინი“ - (ციხის ალების თამაში) ამ თამაშის მიზანია მოხარდებში პატრიოტული გრძნობის აღძვრა და თავგანწირვა.

„იესირ - ოინი“ (ტყვეთა თამაში) ამ თამაშის მიზანია მტრის ხელში ჩავარდნილი ტყვეების დახსნა და განთავისუფლება.

ეს თამაშობები წარმოადგენდა საბრძოლო იარაღების დაუფლების ერთ-ერთ პირველი საფეხურს.



Mili-Oini is a game that consists of two sticks, one smaller (25-28cm long with one side shaped in a way so it can stand on the ground), the second larger (70-80 cm long and as thick as a thumb), is used to beat the first one. After the first strike the smaller stick spins up into the air. The aim is to hit it in the middle so it would fly as far as possible so that your opponent can't catch it.

Khami –Oini . The aim of this game is for kids to stick a knife into the ground after spinning it in the air. This also develops the skills to handle a knife correctly from an early age.

Kale-Oini “fortress siege” is a game to develop a strategic mind.
lesir –Oini is a game with a mission to free prisoners from the enemy.

All these games were used to master the first steps in martial arts, which were essential for a country surrounded by constant invaders.



დოდო ჩხვიანი



DODO CHKHVINIANI

სვანური ქედების ოსტატი.

დაბ. 1942 წ. ცხოვრობს სოფ. ბეჩოში. (მესტიის რაიონი).

ღ ავიბადე და გავიზარდე სვანეთში. სკოლიდან ხუთი კლასის მერე გამოვედი, ოჯახში ბევრი საქმე იყო და მშობლებს ვეხმარებოდი. სვანურ ქედებს ბავშვობიდან ვაკეთებ. ოჯახში ათი და-ძმა ვიყავით, აქედან ოთხი ქალი. ეს ხელობა გოგოებს დედამ გვასწავლა, იმას კიდევ დედამისმა. ახლა მე ვასწავლი ჩემ შვილებს და შვილიშვილებს. ყველანი სვანეთში ცხოვრობენ. მასალად მატყლს ვიყენებ, ფერსაც თავისას ვუტოვებ, ნატურალურს, თეთრს ან შავს. ზემოდან, რომ შავი ჯვარი აქვს, იმას ჯაპრონის ძაფისგან ვაკეთებ. ადრე ისიც შავი მატყლისგან კეთდებოდა. როცა რუსული ფული იყო ჩვენში, თითო ქელს 25 მანეთად ვყიდდი. ახლა 20-15 ლარს ვაფასებ, მაგრამ მყიდველი ჭირს. ამასწინათ ზუგდიდში წაიღეს გასაყიდად, თბილისში რამდენიმე საჩუქრად მაქვს გაგზავნილი. გამიხარდება, სვანეთს უფრო მეტი სტუმარი ჰყავდეს, გვნახონ რას ვაკეთებთ და, თუ მოეწონათ, აქვე იყიდონ ჩვენი ნახელავი.

All my life I've lived in Svaneti. I left school in the 5th grade as the family needed a lot of help in and around the house. Out of ten siblings, 4 were girls and all of us were taught the craft of making Svanetian hats by our mother. This knowledge has been in our family for generations and now we are teaching our children, grand children and great grand children, all of whom still live in Svaneti. As you know we use natural un-dyed wool, so the original colour of the wool determines the colour of the hat. The top of the hat is ornamented with a black cross, which we now do with synthetic thread but before it was also made from wool. When the local currency was in Russian rubles we used to sell our hats for 25 rubles, now they sell for 15 to 20 lari but there are not many buyers around. Some time ago I sent some to Zugdidi to sell. Naturally I would be glad to see more visitors coming here to Svaneti, so they could see what we are doing first hand and if they like the hats, then they could buy directly from me.

Master of Svanetian hat making
Born in 1942, living in Becho village, Svaneti

ნანა ჯაჭვიანი



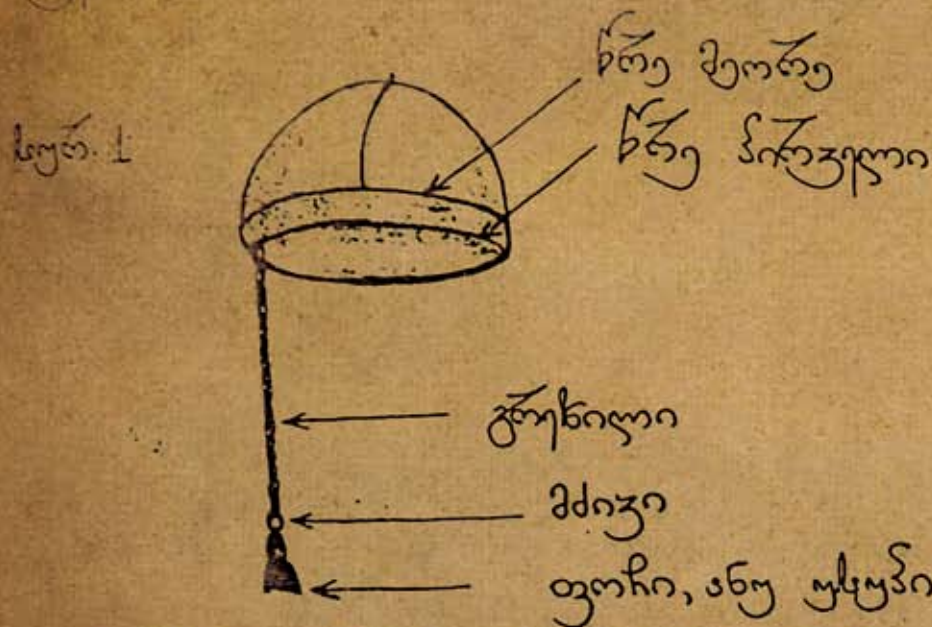
სვანური ქედები - ზიზი ქავთარაშვილი (თექა)
Svanetian hats - Zizi kavtarashvili (felt)



სვანური ქუდის შესახებ

სვანური ქუდი

შოჭისა და ღირსების ნიშანია. იგი, ისევე როგორც უღოფაშია სინდის-ნამუსის ნიშანი. ეს ქუდი მოიცავს ცოდნას მართლმადიდებლობის შესახებ.
 ხედილობა:



აღსანიშნავია, რომ უძველესი სვანური ქუდი ხარკი-სერ-გუმბათისებრია, ტყრის გარეშე, რა თქმა უნდა ზარის ფორმის ეს ქუდი ძველი აღთქმის მოძრაჲ წაძრას გვაგონებს, მოსიქს ხარავს.



ახალი აღთქმის სიმბოლო რადგან ტვარია, ამიტომ გარეგნული წერილობის შერე ამ ქუდზე გაჩნდა ტვარი. სავარაუდოა, რომ ქრისტიანობის შემდეგ მართლმადიდებლობის ნიშანი ტვარი

ეხვე გამოისახა, ნიშნად იმისა, რომ იქნა ქრისტიან
 ტვარცმით გამოისყიდა ცოდვა დამინა და გვაუწყა;
 მამაჲცაჲ ჰრისო თავი დედაჲცაჲსა. აგრეთჲ; დედაჲცა
 მს თავი დაიფაროსო ლოცვის ღმრთს, სოლო მამა
 ჯაცმა ქელი მოისადლოსო...

დაეხურდით №1 სურათს. წრე პირველი დედა
 ჯანცის მიერ მოცემულ ახალ ლტქმას ნიშნავს,
 სოლო წრე მეორე ტვრის ტვრთვას, ტვარცმას
 გოლგოთის მთაზე, ზოტელიც ნიშნავს „თხემის ად-
 გილას“. აგრეთჲ თავის ანუ, ზოტელსაც ეს ქელი
 ჯრავს, ჰრის თხემის ადგილი, ამიტომ ტვრის გადა-



ჯათა ამ ადგილას აწის.
 მამაჲცაჲ ქელის დახურვისა
 და მოხდის ღმრთს ტვრის შუა
 ადგილს, ანუ გადახუთას ეხება.

ტვრის გადახუთის ადგილას აწის ტვარცმაც
 ზოტის თავი. ეს და სხვა მრავალი შინაარსი აქვს
 ამ სიმბოლოებს, ზოტელთა შესახებ ჩიგნად გამო-
 ცემულ ნაშრომში გვეჩვენა საუბარი მაშინ, როცა
 სამუდამად გამოჩნდება ამ სიგნის გამოსაცემად მანამ
 ზი, ზამდენიმე საიდუმლოებას სიღრმე გავიმსწლოთ

ამ საოცარი ქედისა, რომელსაც მძივი მარ-
გალიტის, მდოგვის პარცულისოდენი რწმუნის
სიმბოლოდ არის გახუთებული გრესილ ძაფზე.
ხოლო უსუნის სიმბოლო (ვოჩი აგრეთვე დი-
აბუღაფის ნიშანია) მიანიშნებს იმაზე, რომ მამბ-
ტაცი არის მახურობუკლი. იგი წყლის ხელ-
თხევის, ანუ იქსო ქრისდეს ღმერთად განცხა-
დების, მისი შთაფლვით (იოზდანეში) წყლის მო-
ნათვლისა და სხუნიების, აგრეთვე „ძველ აღთქმა-
ში“ სამსხვრწლო ცხოველის სისხლის საჩუ-
რებელი ვოჩის სიმბოლოც არის, ხოლო მთელი
მისი გარგნული ვოჩით იგი ლამაზს ჯგავს,..
ეს მაშინ, როცა მამახაცი ქედს მოიხდის და ვოჩს
ამოაზრუნებს, რათა ამ ძაფით ქედი ჩამოხედოს.

თავშიშვლი ყოფნა მამახაცი სათვის იმდენად
სიწესხვილად ითვლებოდა, იტყობდა ქართული;
- თავქუდმოგლეჯილი გაჩნდებოდა... ხოლო სვა-
ნურ ენაზე უქუდოს „ტუტჩილს“ ეძახიან, ხოლო
შეშლილს - ლუტჩურეს. ამ სიტყვებს ვუძე ერთი
აქვთ... და ხიდე, სვანეთში ასეთი ფიცი არსებობს;
„ჩემი ქედი მიწას დაეწაფოს, თუ ასე არ გავა

ერთი - იტყვის მამბატო - დედაც იტყვის: „ჩემი თავსადგარი მიწას დაეცეს, თუ ასე არ გავაერთო. როგორ მოვიქცეთ ახლა, თუ დედაცის თავი მამბატოს (სახაზების მიხედვით), მაშინ თავშიშვლი თაყვის წინამძღოლოცა ურჯობის ჩვენთვის, ხოლო თავშემოსილისა, რომელმაც იცის წიხტვის ინტერესქვანს, ჭეშმარიტად მისაღებია, თუბი საწმეულოვანის უჩანს და არცერთს არ არცნებნს.

დიდი საწაწებობა როსტკოვან მუცისა და თანდისისა „ვუცხისტყალისანში“ ასეთი ნაძლეუთ აღინიშნა:

„ვინცა იყოს უარესი, თავშიშვლი

სამ დღეს კლიდეს.“

რატომ წამდრ წანს უნდა ვიყოს ასე?
აღარც სახაზებისა გვქმნის, აღარც „ვუცხისტყალისანისა“, არ მიწყინოთ, მაგრამ დროცა გონს მოვუვლოთ, რათა გონის არე - თავი თაუბდეს და მტერი არ წალობდეს.

სვანური ქუდი ძირითადად სამი ფერისაა. ეს მისი
ტიღვს ერთი საიდუმლოთობაა.

1. შავი — ქვესნელი
2. თეთრი — ზესნელი
3. ნაცრისფერი — სხნელი, ანუ წყ-

თისფერი, რომლის მუვიდწინც ვართ ჩვენ, ცოც-
ხალი ადამიანები. ქვე-სხნელისა გაწდაცვალებუ-
თა სულეები, ხოლო ზე-სხნელისა ღმერთი, ან-
გულონები და წმინდანები.

ყოფნას ვერთა მნიშვნელობის შესახებ მოი-
ცავს თეთრი და შავი, ხოლო მათი შრევა ნაც-
რისფერს გვამოქვს, რომელიც ერისხაცის თავ-
საბურავია ნიშნად იმისა, რომ იგი ულობს ცოდ-
ნას ქვე-სხნელისა (შვილსა) და

ზე-სხნელისა (თეთრისა, - ნათელი სხვაა ტიღვი,
უფრო მაღალი ჯანგი, თვალშუდგამი), ამიტომ ნაცრის-
ფერი ქუდი შეიძლება დაიხუროს სარწო მოძღვარმა,
ხოლო შავი ვერისა ზღბა.





ფოკანი  POKANY

www.phokani.ge



ფოკანის სახელოსნოები 2000 წლიდან იღებს დასაბამს, როდესაც ქართული მინანქრისა და ოქრომჭედლობის უძველესი ტრადიციების აღდგენის მიზნით, საქართველოს პატრიარქის, უწმინდესისა და უნეტარესის ილია მეორეს ლოცვა-კურთხევით და ფოკას წმინდა ნინოს დედათა მონასტრის ილუმენია ელისაბედის ძალისხმევით, მონასტერში დაიწყო მინანქრის დამუშავების ტრადიციების აღდგენა და დავით კაკაბაძის ხელმძღვანელობით დაარსდა სახელოსნო „ფოკანი“. თავდაპირველად „ფოკანი“ მხოლოდ საეკლესიო ნაკეთობებს ამზადებდა.

მომდევნო წლებში „ფოკანის“ პროდუქციის ხაზი გაფართოვდა.

2005 წლიდან გაიხსნა კერამიკისა და ფაიფურის ნაკეთობების ხელით მოხატვის მიმართულება.

2007 წელს „ფოკანმა“ სრულიად ახალ სფეროში - მოზაიკის ნაკეთობებზე დაიწყო მუშაობა და საფუძვლიანად განავითარა ეს მიმართულება.

წლების განმავლობაში აქტიურად ეწყობოდა სახელოსნოს უკვე მრავალგვარი პროდუქციის გამოფენები როგორც თბილისში, ასევე საზღვარგარეთ. „ფოკანმა“ მონაწილეობა მიიღო 2007 წელს რომში და 2008 წელს პარიზში გამართულ გამოფენებში.

2010 წლიდან საეკლესიო მიმართულებას დამატა საერო-სამკაულების ხაზი და დაფუძნდა „ფოკანის სახელოსნოები“.

ოდითგანვე, ტიხრული მინანქარი, ცვარა და ფილიგრანი სამეფო ხელობებად ითვლებოდა, რომელთა შორის ტიხრული მინანქარი აღმატებულია. „ფოკანის სახელოსნოები“ მიზნად ისახავს ქართული მინანქრის, ოქრომჭედლობის, მოზაიკისა და კერამიკის ტრადიციების, ძველი ტექნიკის აღდგენასა და უახლეს, თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დაყრდნობით მათ შემდგომ გაფრთხილებასა და გამდიდრებას. სწორედ ამიტომ, „ფოკანის“ სავაჭრო ნიშანს ბრილიანტის კვეთის ფონზე გამოსახული შრომანი წარმოადგენს.

ყველა ჩვენი ნაკეთობა, უმთავრესად, დავით კაკაბაძის მიერ მოკვლეული და „ქართული ორნამენტის გენეზისში“ თავმოყრილი ორნამენტიკითა და ფერთა გამით არის შთაგონებული.

„ფოკანის“ საერონაკეთობებში ძველი ქართული ორნამენტიკის მოტივები და სიმბოლოები ჰარმონიულადაა შერწყმული დიზაინერების მიერ სტილიზებულ თანამედროვე ფორმებთან. ჩვენთან ნატიფი ხელოვნების ისტორია და მომავალი უკავშირდება ერთმანეთს



The creation of “Pokany workshops” in 2000 appears especially significant for our enterprise – because of the coincidence with the beginning of the century. The strife of the founders was ambitious and simple: to restore the ancient traditions of the Georgian goldsmiths and enamel craftsmanship. With blessings of His Holiness Ilia II, Patriarch of Georgia, and with the Endeavour of Mother Superior Elisabed of St. Nino Convent in Poka, the monastery became the place where we started to revive the traditions of work on enamel, and under the guidance of David Kakabadze the “Pokany” studio was established. At that starting point “Pokany” was concentrated preferably on manufacturing and production of articles and



wares particularly for the church service requirements and use.

Eventually, the following years brought the increase and widening of “Pokany” production line.

2005 - The year was marked for “Pokany” by the introduction of a new line in the sphere of ceramics.

2007 – The year was marked by the introduction of a totally new sphere of mosaic, and “Pokany” succeeded in its significant development.

The following years are marked by the active participation of the “Pokany” – with a variety of its produce, in exhibitions in Tbilisi and beyond the borders of Georgia; “Pokany” took part in exhibitions in Rome (2007) and in Paris (2008).

Beginning from 2010, the conventional adorn-





როგორც უძველესი ქართული მინანქრისა და ოქრომჭედლობის ტრადიციების აღდგენის გზით, რომლებმაც საუკუნეებს გაუძლო და თითქმის უნაკლოდ მოაღწია დღემდე, ასევე საიუველირო და ნატიფ ხელოვნებაში უახლესი ტექნოლოგიების ათვისებითა და დანერგვით.

ჯილდოები

2005 წელს, “საქართველოს ეკლესიაში თავდადებული მოღვაწეობისთვის და მინანქრის ხელოვნების აღორძინებაში შეტანილი დიდი წვლილისთვის” საეკლესიო ფოკანის სამხატვრო ხელმძღვანელი დავით კაკაბაძე სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია მეორემ დააჯილდოვა საპატრიარქოს სიგელით.

2010 წელს “ფოკანი” ჩაირიცხა მსოფლიოს იმ საიუველირო კომპანიების რიგებში, რომლებიც კალრ ფაბერჟეს მემორიალური ფონდის წევრები არიან. ფოკანის სახელოსნოებს გადაეცა საპატიო ჯილდო - მიხაილ პერხინის ორდენი, საიუველირო საქმეში შეტანილი წვლილისთვის.

საქმიანობა

“ფოკანის სახელოსნოებში” ქართული ოქრომჭედლობისა და ტიხრული მინანქრის საუკეთესო ტრადიციებისა და უახლესი ტექნოლოგიების შერწყმით მზადდება საეკლესიო ნივთები და საერო სამკაულები. ამას ემატება მიკრომოზაიკის ტექნიკით დამზადებული ნაკეთობები, რაც დღეს მსოფლიოში მხოლოდ ორ ადგილას, - იტალიასა და საქართველოში, „ფოკანის სახელოსნოებში“ მზადდება, ასევე ხელით მოხატული კერამიკა და ფაიფური, ჭურჭელი და სამშვენიისები. წარმოება ორ ძირეულ ნაწილად იყოფა - საეკლესიო და საერო მიმართულებებად. საეკლესიო ფოკანის მომხმარებლები ძირითადად არიან ეკლესია-

ment and decoration line was added to the initial church service objects and “Pokany workshops” was founded.

Since ancient times the cloisonné enamel, grenetis (tsvara) and filigree were acknowledged as royal craftsmanship, with cloisonné enamel considered of the highest rank. “Pokany workshops” strives to restore the traditions of Georgian enamel, skills of goldsmiths, mosaic and ceramics; to re-establish centuries-old technique and to ensure the further enrichment and perfection of the art on the basis of modern technologies. This is the reason that the “Pokany” trademark is represented by an image of a lily on the background of the diamond section.

Basically, all our articles and wares are the result of david Kakabadze’s research, inspired by the color range and ornamentation accumulated in the “Genesis of Georgian ornament”.

Conventional articles of “Pokany” represent a harmonious blend of old Georgian ornamentation motives and symbols – with the modern forms stylized by designers. We link and unite the history of fine arts with the future – by restoration of the ancient traditions of Georgian goldsmiths and enamel, the traditions that survived the centuries and reached the present, and by mastering and implementation of the latest technologies in gold and silver ware and fine arts.

Awards

2005 – Ilia II, Catholicos Patriarch of Georgia awarded the Patriarchate Official Document to david Kakabadze, Art Manager of the church-oriented “Pokany”, as the sign of “Recognition of selfless activity in Georgian Church and significant contribution in restoration of art of enamel”. 2010 – “Phokany” was entered on the List of the World Jewelry Companies, members of Carl Faberge Memorial Foundation. For the contribution in the field of jewelry “Pokany workshops” was awarded honorary decoration – Order of Mikhail Perkhin.

Activities

“Pokany” creates the church wares and conventional adornments by merging the best traditions of the Georgian goldsmiths and Georgian enamel – with the latest technologies. To that should be added the articles that are created applying the micro-mosaic technique – which at present is accomplished only in two countries of the world, Italy and Georgia. The “Pokany” produces also hand-painted ceramics and porcelain, crockery, bathroom crocks and decorative jars, plates and



მონასტრები, ან სამღვდლო ფიზიკური პირები, ხოლოსაეროფოკანის კლიენტურას ძირითადად წარმოადგენს საშუალო და საშუალოზე მაღალი შემოსავლის მქონე პირები.

სამკაულის გარდა საერო ფოკანი აწარმოებს კერამიკის საყოფაცხოვრებო ნივთებს, გამოყენებით თუ დეკორატიულ ჭურჭელს. საფრანგეთიდან და მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოტანილი უმაღლესი ხარისხის ფაიფურის, ფაიანსის, ბისკვიტის „თეთრეულს“, რომელიც ილუსტრირდება და გამოიწვება ფოკანში.

კომპანიაში დასაქმებულია 100-ზე მეტი თანამშრომელი. კომპანიის პროდუქცია გამოირჩევა ხარისხითა და უნიკალურობით და ანალოგი არ გააჩნია, რადგან დამზადებულია ექსკლუზიური დიზაინით, „ფოკანში“ აღდგენილი ქართული ოქრომჭედლობისა და ტიხრული მინანქრის რთული ტექნიკის გამოყენებით, ტრადიციული ორნამენტისა და სტილის დაცვით, რასაც ემატება უახლესი, 21-ე საუკუნის ტექნოლოგიები.

რითი ვამაყობთ?

ჯერ მხოლოდ ათი წელია მას შემდეგ, რაც „ფოკანის“ საეკლესიო სახელოსნომ ფუნქციონირება დაიწყო და კომპანიამ მომავალი განვითარებისკენ აიღო გეზი. წლების განმავლობაში თავდაუზოგავი მუშაობისა და აქტიური სწავლის შედეგად, ჩვენ შევძელით ნაკეთობების დახვეწა, მათთვის ფოკანის განსაკუთრებული სტილის მინიჭება და მომხმარებლის აღფრთოვანებაში მოყვანა.

დღეს „ფოკანი“ უკვე გაცილებით მეტია. სახელოსნოებმა ეკლესიის წიაღიდან აიღო წარმატებული დასაწყისი და 2010 წლიდან არაჩვეულებრივი სამკაულების, აქსესუარებისა თუ საყოფაცხოვრებო ნივთების დამზადებით საერო ცხოვრების გამშვენიერებასაც ემსახურება.

სამკაულების წარმოებას მართალუკვე დახელოვნებული ოსტატები და წარმატებული კომპანია უმაგრებდა ზურგს, მაგრამ ამსრულიად ახალი სფეროს დანერგვამ მრავალი სირთულე წამოჭრა; თუმცა, ამ შემთხვევაშიც, „ფოკანში“ ჩართულია დამიანების თავდაუზოგავმა შრომამ და უზადლო ოსტატობამ შედეგი გამოიღო და თამამად შეგვიძლია განვაცხადოთ, რომ საიუველირო „ფოკანი“ წარმატებით შეუდგა ბრენდის, და თავად ნატიფი ხელოვნების განვითარებას საქართველოში.

რაც ყველაზე მთავარია, „ფოკანი“ არ კარგავს თვითმყოფადობას და თავის სიტყვას ამბობს საიუველირო სამყაროში. უძველესი



china artifacts. The produce is divided into two major parts – that of the church needs and of the public use. The church-oriented “Pokany” customers are represented mainly by churches and monasteries, or the physical persons of the clergy, while the public clientele is mostly consists of the persons with substantial and/or high income. Apart from adornments, the public-oriented “Pokany” produces crockery and earthenware, vessels, china and decorative articles. The France-supplied porcelain, glazed earthenware, so called biscuit linen of the highest quality is illustrated and undergoes the obligatory furnace-treatment in “Pokany”.

The number of staff members and personnel of the Company exceeds 100 persons. The features that characterize the produce of the Company are quality and uniqueness; the similar products simply do not exist because they are created according to exclusive design. “Pokany” succeeded in implementing the restored complicated technique of the Georgian goldsmiths and cloisonné enamel, preserving the traditional ornamentation and style, to which the 21st century latest technologies have been added.

What we are proud of?

Only ten years have passed since time when the church studio of “Pokany” started to work and the Company steered a course for the further development. The years-long tireless work and active learning equipped us with the ability to perfect the produce, honing and providing it with extraordinary style that ignites the delight of the customers.

The name of “Pokany” today signifies much more. The initial church source of success-destined studio developed, and beginning from 2010 it serves the task of beautifying the public life – with wonderful and unconventional adornments, accessories and objects and articles of daily life. Doubtlessly, the public produce was strongly supported by the already qualified skills of the craftsmen – and by that time the thriving Company, but with the implementation of an absolutely novel sphere a number of complications sprang up. Still, in that case the tireless work and matchless expertise yielded result – so we can safely declare that “Pokany” jewelry successfully undertook the development of the brand – and of fine arts itself in Georgia.

What is most important, “Pokany” never loses its originality and states its own word in the world



ტექნოლოგიების აღდგენით და დახვეწით, ტექნიკის უახლესი მიღწევების გამოყენებით, ძველი ორნამენტიკისა და დიზაინერთა მიერ შექმნილი ულამაზესი ფორმების შერწყმით იქმნება “ფოკანის” უნიკალური სამკაული.

ტიხრული მინანქარი

სამკაულის დამზადების პროცესი იწყება ვერცხლის ან ოქროს დამუშავებით და მინარევებისგან გაწმენდით. ლითონისთვის ფორმის მიცემის შემდეგ მისი მოპირკეთება რამდენიმე მასალით არის შესაძლებელი: ტიხრული მინანქრით, მოზაიკით, ძვირფასი ქვებით. ხშირად ერთ ნაკეთობაში რამდენიმე მასალაა გამოყენებული.

ტიხრული მინანქრით შემკული ნაკეთობის შექმნის პირველ ეტაპს ოქროს ტიხრების დამზადება, მათთვის ფორმის მიცემა და ესკიზის მიხედვით ნახატის აწყობა წარმოადგენს. შემდეგ, მიღებულ ფიგურებში ფუნჯის ან ნემსის დახმარებით სვამენ ფერად მინანქარს და გამოწვავენ ნაკეთობას.

მოზაიკა

სამკაულის მიკრომოზაიკით მოპირკეთების



ფოკანი  POKANY



პროცესი იწყება სმალტის დამზადებით. სმალტას ცეცხლზე არბილებენ, საჭირო ფორმას აძლევენ, წელავენ გარკვეულ ზომამდე, შემდეგ ამტვრევენ და აწყობენ გამოსახულებას ან ორნამენტს ვერცხლის/ოქროს ფორმაზე და სპეციალური წებოთი ამაგრებენ.

კერამიკა

რაც შეეხება კერამიკას, ფაიფური და ფაიანსი “ფოკანში” საფრანგეთიდან, ქალაქ ლიმოჟიდან ჩამოდის. ეს მხოლოდ ბისკვიტია, ერთხელ გამომწვარი ჭურჭელი, რაც შემდგომ “ფოკანის” კერამიკის სახელოსნოში იხატება ფანქრით, ჭიქურდობა ფერადი საღებავებით, ზედ ევლება გამჭვირვალე ჭიქური და გამოიწვება.

of jewelry. By restoring and honing the ancient technologies, applying the latest achievements of technique using the old ornamentation blended with the most beautiful forms created by designers, the unique adornments and decorations of “Pokany” are created.

Cloisonné enamel

The creation process of adornments begins with the processing of silver and gold, and purification, from other possible substances. After molding the needed form to the metal, begins the next step of its processing, and follows the stage of setting cloisonné enamel, mosaic and precious stones; often several materials are utilized together.

The first stage of setting the cloisonné enamel begins with preparing golden partitions, molding their form and setting adornment or image / icon. That is followed with the setting of colored enamel applying a brush or a needle, and then follows the process of furnace-treatment of the object.

Mosaic

The micro mosaic treatment process of adorn-



ment starts with preparing the smalt. The smalt is softened on fire, then molded to the required form and stretched to the needed size; then the smalt is crushed and an image or ornament is set on a silver or golden form, with its successive gluing applying special glue.

Ceramics

The case of ceramics, porcelain and glazed faience represents a different picture, because from Limoge, France “Pokany” gets the so-called biscuit, i.e. crockery that had already undergone a single furnace-treatment; in “Pokany” ceramics workshop the received articles are covered with pencil drawings, glazed with colored paints – and after covering them with transparent glaze, they undergo the furnace-treatment.



მე. მს. ღმრთი. მს. მს. მს.
...
...
...
...
...
...



...
...
...
...
...
...
...

მე. მს. ღმრთი. მს. მს. მს.
...
...
...
...
...
...



...
...
...
...
...
...
...



ორგანოთა ორგანო
 ძაღვი ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა

მრავალთა მრავალთა
 მრავალთა მრავალთა
 მრავალთა მრავალთა
 მრავალთა მრავალთა
 მრავალთა მრავალთა
 მრავალთა მრავალთა



ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა

ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა
 ორგანოთა ორგანოთა

მოქვის ოთხთავის სახელწოდებით ცნობილი ხელნაწერი 1300 წელს, სავარაუდოდ, მოქვის მონასტრის სკრიპტორიუმშია გადაწერილი. კოდექსი დანიელ მოქველ მთავარ ეპისკოპოსის დაკვეთით ეფრემს გადაუწერია. ეფრემის სახელი მათეს სახარების ბოლოს დართულ ანდერძშიც ჩანს. ხელნაწერის დამკვეთი, დანიელ მოქველი ეპისკოპოსი, ჯი ხელნაწერის ბოლოს (328რ), ჩვილელი ღმრთისმშობლის წინაშე მუხლმოყრილი გამოისახება, შესაბამისი ასომთავრული წარწერით: დანიელ მოქველ მთავარეპისკოპოსი.

მოქვის სახარება საყმაოდ მოზრდილი ფორმატის წიგნია (30X23,5სმ) და მოიცავს 329 ფურცელს; საწერ მასალად ჯარგად გამოყვანილი, სპილოს ძვლისფერი ეტრატია გამოყენებული. ტექსტი გადაწერილია ჟღასიყური ნუსხური, ორ სვეტად ყავისფერი მელნით. სახარების ტექსტი გიორგი მთაწმინდელის რედაქციისა, რასაც მი-სივე ანდერძი ადატურებს (ფ.326რ).

თანადროული ანდერძებიც გარდა ხელნაწერს რამდენიმე შედარებით გვიანი ხანის მინაწერიც ახლავს.

ხელნაწერი XIII-XIV საუკუნეებსათვის უჩვეულო მინიატურების სიუხვითაც გამოირჩევა. ხელნაწერის მხატვრულ თავისებურებას ფურცლოვან ოქროზე შესრულებული მინიატურები წარმოადგენს; სწორედ ჯალიგრაფი ეფრემია მიჩნეული ხელნაწერის მომხატველად (თავის ორ მოწაფესთან ერთად). კოდექსის მხატვრულ სახეს 155 სიუჟეტური მინიატურა, 10 ჯამარა და 530-მდე საზედაო ასო და ინიციალი განსაზღვრავს. ხელნაწერის მხატვრული ანსამბლი პალეოლოგოსური ხელოვნების საუკეთესო ნიმუშია ქართულ და ზოგადად, ქრისტიანულ ჟულტურულ ტრადიციაში.

მოქვის ოთხთავი საზოგადოების ყურადღების არეალში XIX საუკუნის II ნახევარიდან მოექცა; 1921 წელს მოქვის ოთხთავი ქართულ საგანძურთან ერთად უცხოეთში გაიტანეს და მისი დაბრუნება მხოლოდ 1945 წელს გახდა შესაძლებელი.

მოქვის სახარების უნიკალურობას განაპირობებს მის გაფორმებაში ჩართული მინიატურების იკონოგრაფიული სქემების შერჩევა და მათი მხატვრული თავისებურებანი. მინიატურათა შესრულების ტექნიკა (ფერ-ცლოვან ოქროზე დადებული ფერადოვანი

ლაქები) ჯი მას მსოფლიო ჟულტურის უბრწყინვალეს ნიმუშთა რიგში აყენებს.

10 გვერდიანი სერიით წარმოდგენილ ჯამარებს ტექსტში, შესაბამის ადგილზე ჩართული მახარებლთა გამოსახულებები ენაცვლება. მათე მახარებელი ყველაზე ცუდადაა დაცული და მხოლოდ გრაფიკული მონახაზითაა მასზე მსჯელობა შესაძლებელი; მარჯოზ მახარებელი წმ.ჰეტრეს გარემოცვაშია წარმოდგენილ, ლუკა მახარებელი ღმრთისმშობლის, ხოლო იოანე მთაგონებული ჯარნახობს ჰროხოორეს, თავის მოწაფეს.

მოქვის სახარების გაფორმებაში ჩნდება როგორც მთლიან გვერდზე წარმოდგენილი მინიატურები, ასევე ტექსტში ჩართული ჯომპოზიციები. მთლიან გვერდზე მინიატურების შემოტანით მხატვარი მათ მნიშვნელობას უსვამს ხაზს (ქრისტეს გენეალოგია, სულიწმიდის მოფენა, მიძინება, ღმრთისმშობელი ჩვილით დანიელ მთავარეპისკოპოსი) და იდეურ დატვირთვას ანიჭებს..

მათეს სახარებაში ჩართულია 97 მინიატურა, მარჯოზში 6, ლუკაში 27, იოანეს სახარებაში ჯი 25 სცენა.

მინიატურებში ნათლად გამომჟღავნდა პალეოლოგოსური სტილისათვის სახასიათო ნიშნები; იკონოგრაფიული სქემების მრავალფეროვნებას ახალთან ერთად ძველი ტრადიციების არსებობაც განაპირობებს. ჯომპოზიციის სიმწყობრე, არქიტექტურული და პეიზაჟური ფონების ახლებური გადმოცემა, ექსპრესიითა და დინამიკით დატვირთული ჯომპოზიციები, ფორმათა ფერწერული დამუშავება, სიღრმის შექმნის ილუზია, სწრაფვა სახეთა ინდივიდუალური გადმოცემისაკენ, ფიგურათა თავისუფალი მოძრაობები, თეთრაშერეული ტონების გრადაცია გამომსახველობითი საშუალებების ფართო დიაპაზონზე მიგანიშნებს.

თავის დროზე ხელნაწერი შემეულიყოფილა XIV საუკუნის მოჭედილი ყდით, რომელსაც ჩვენამდე არ მოუღწევია. საფრანგეთიდან ჩამოტანის დროს მას მხოლოდ მოოქვრილი ყდის ნაწილი ახლდა, რომელიც დღეს ცალკე ინახება.

ნინო ქავთარია

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის ხელოვნების ისტორიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი



644

მან რაჲმცაჲ
 ჩ. სწავდითოი ოღო.
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. ყოილნი ოღო ოღო.



645



ლ. მან რაჲმცაჲ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ

646

ლ. ყოილნი ოღო ოღო
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ



647

ლ. მან რაჲმცაჲ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ
 ლ. რაჲმცაჲ მღმრ





Mokvi Gospel

The manuscript known as Four Gospels of Mokvi was written in 1300, presumably in scriptorium of Mokvi Monastery. Apparently the codex was re-written by Ephraim on orders of Daniel Archbishop of Mokvi. Ephraim's name is also mentioned in the testament added to the Mathew's Gospel. The person who ordered the manuscript, the Archbishop Daniel of Mokvi is depicted at the end of the manuscript (328r), kneeling in front of Mother Mary with an infant, with the respective caption in Asomtavruli alphabet: "Archbishop Daniel of Mokvi".

Mokvi Gospel is a book of a relatively large format (30x23,5cm) and includes 329 pages; well treated ivory color parchment is used as a writing material. The text is written in classic Nuskhuri alphabet, in two columns in brown ink. The text of the Gospel has been edited by Giorgi Mtatsmindeli, which is also mentioned in his own testament (f326r).

Apart from the contemporary testaments the manuscript has also some additions of the later period.

The manuscript is also distinguished by the miniatures not very typical for XIII-XIV centuries. The miniatures on the sheet gold add the peculiar features to this manuscript; The calligraphist Ephraim is considered also as an author of these miniatures (together with his two apprentices). The artistic features of the code are determined by 155 miniatures, 10 decorative arches, and up to 530 decorative capital letters and initials. The artistic ensemble of the manuscript is an excellent example of paleological art in Georgian and in general in Christian traditions.

The four Gospels of Mokvi attracted the attention of the society in the II half of XIX century; In 1921 the Four Gospels of Mokvi, along with treasures of Georgia was taken abroad out of Georgia and it was returned to the country only in 1945.

Selection of iconographic schemes included in the miniatures, and their peculiarities determine the uniqueness of the Gospel. The technique of the miniatures (color stains on the sheet gold) places it among the most brilliant

masterpieces of the world culture.

In the texts of decorative arches represented by the 10 page series, the pictures of the evangelists replace each other. The evangelist Mathew was not preserved so well and we can only judge about the picture according to the graphical outline; the evangelist Marc is depicted in the presence of St. Peter, Lica is pictured in the presence of St. Mary, and the evangelist John is dictating to Prochorus, his apprentice.

The miniatures are depicted on full pages as well as incorporated in the text. By introducing the miniatures on full pages the artist emphasizes their importance (the genealogy of Jesus Christ, Descend of the Holy Spirit, Assumption, The Mother Mary with the Infant and Aniel the Archbishop) and thus increases the significance of the contents.

There are 97 miniatures incorporated in the Gospel by Mathew, 6 in Marc's, 27 in Luca's, and 25 scenes in John's.

The features typical to paleological style are clearly visible in the miniatures; the variety of iconographic schemes is determined by using the old traditions along with the new ones. The orderliness of the compositions, new representation of architectural and landscape backgrounds, the compositions loaded with expression and dynamics, the pictorial processing of the forms, illusion of creation of the depth, attempt of expression of the individualism of the faces, free movements of the figures, gradation of various tones, indicates the wide diapason of the variety of the means of expressive.

Originally the manuscript was decorated with the beaded cover of the XIV century, which have not reached us. When it was brought back from France it only had the part of the cover made of gold, which is preserved separately today.

Nino Kavtaria

Head of History of Arts Department
National Center of Manuscripts

კონფერენცია აჭარაში CONFERENCE IN ADJARA

3 აღმოცემის თანახმად წმიდა ანდრია პირველწოდებული საქართველოში ზემო აჭარიდან შემოვიდა, დიდაჭარაში ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის გაძარი ააშენა და დაიწყო ქრისტიანობის ქადაგება. ეს ადგილი ყველა ქართველისათვის წმინდათა წმინდაა და ალბათ წარმოგიდგენიათ რაოდენ ბედნიერები ავლდმოჩნდებოდით, როდესაც სხალთის ეპისკოპოსმა სპირიდონმა, რომლის ლოცვა-კურ თხევით ხიჭაურაში წმ. ტელაბუსერისძის უნივერსიტეტი დაარსდა უკვე მესამე, სამეცნიერო კონფერენციაზე მიგვიწვია.



According to the saying St. Andrew the First-Called arrived to Georgia through the Upper Adjara, built a St. Mary's cathedral in Didadjara and started to preach the Word of God for Georgians. This place is sacred for each Georgian and you can imagine how lucky we felt when the Skalta Archbishop Spiridon, who established the University of St. Tbelabuseridze in Khichaura, invited us to the third Scientific Conference.



ნანახმა გაგონილს გადააჭარბა - ულამაზეს ხეობაში მოულოდნელი სიდიადით თავს იწონებს საუნივერსიტეტო კომპლექსი, რომელიც საქართველოს ოქროს ხანის საგანმანათლებლო კერას თუ მოგაგონებთ, აქ ყველაფერი მეუფე სპირიდონის სიკეთითა და ზრუნვით სუნთქავს და უდაოდ უდიდეს მსახურებას უწევს ქართველი ერის მომავალს.

კონფერენციაზე, რომელიც ტრადიციულად დიდაჭარობის დღესასწაულს ემთხვევა არტ-გენი ხალხური რეწვის ოსტატებთან, ქართული საბრძოლო ხელოვნებისა და ჯგუფ „ჩვენებურებთან“ ერთად წარსდგა, მათ იქ დამსწრე საზოგადოებას გაუზიარეს საკუთარი გამოცდილება და ისაუბრეს ქართული ფოლკლორის დღევანდელ მდგომარეობასა და პრობლემებზე..

თითქოს ყველაფერი განგებ ხდება _ წლევანდელი ფესტივალის მთავარ თემად განათლება ავირჩიეთ, განათლება ანუ ერთი თაობის მიერ დაგროვილი ტრადიციის შემდგომი თაობისათვის გადაცემა, ერთი ადამიანის მიერ მეორესათვის მოყოლა, ოსტატისა და შეგირდის, ლოტბარისა და მოსწავლის ურთიერთობა... და სწორედ მიტომ, ამ კონფერენციაზე ჩვენმა მონაწიმეობამ ხაზი გაუსვა ფესტივალ არტგენის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას _ იყოს ხალხში დაგროვილი სიმდიდრის, ტრადიციის ანუ ეროვნული სიბრძნის გადაცემა.





What we saw was more than we expected – unexpected grandeur of the University complex in a breathtaking ravine, which reminds us the education centers of the Golden Age in Georgia. Everything here breathes with the kindness and care of Archbishop Spiridon, and ensures the truly great service to the future of Georgian nation.

ArtGene attended the conference, which usually falls on the festivities of the “Didacharoba”, together with the artists of Georgian crafts, masters of Georgian martial arts and with the band “Chveneburebi”. We shared with other participants with our experiences and discussed the current states and problems of the Georgian folk culture.

It seems like everything is predetermined – we chose education as the main theme of this year’s festival; education- as in passing on the tradition accumulated by one generation to the other, as in the master teaching his apprentice, as in the relationship between the skilled musician and his student... And our presence here on this conference emphasized one of the main functions of ArtGene – to carry the treasures, traditions and the national wisdom to the future generations.





LET'S GO

ნავალით

სოზიცია სოხუმსა და სინოპს შორის, რეინიგზის ხიდის ქვეშ გამავალ გზაზე გვეჭირა.

„ფრონტის ხაზი გასწორებულია“ ჩამესმის რაციიდან, უნებლიედ მეღიმება. უნებლიედ მეღიმება. ქლუხორის ქუჩიდან სანაპირომდე რვაასი მეტრია, ქლუხორის ქუჩა მთას ებჯინება, რომელ ფრონტის ხაზზე საუბრობენ და რას ასწორებენ? უკვე ღამეა, დაბოშდა შენყდა. მარყუჟი არ გამოსდით, შესაბამისად შეტევასაც არა აქვს აზრი. ამიგომაც წყნარად ვარ. რაციიდან კვლავინდებურად ისმის უგუნური ბრძანებები, რომელთა შესრულების არანაირი საშუალება არ არსებობს. ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, რომ ამ მდგომარეობაში მყოფს, რამე გამახალისებდა. „მოახდინეთ ძალების კონცეცტრაცია და გადადით იერიშზე“ ისმის ბრძანება რაციიდან. „რომელი ძალების?“ მეკითხება თანამებრძოლი. მეღიმება. დაყოლილი ნადიროვით ყმის უქანასენელი ბარჟა. „ჩავრჩით?“ ისმის კითხვა. „არამგონია“ ვპასუხობ და ვცდილობ სიმშვიდე შევინარჩუნო. „გამსვლელი პაიკი“ მიუღვებს გონებაში. „გამახსენდა იტალიური საჭადრაკო გამბიტური სკოლა, რომელ-

We were holding out position on the road passing under the railway bridge, between Sukhumi and Sinopi.

„The line of battle is straightened“ I heard from the radio transmitter, I had to smile. There are eight hundred meters from Klukhori Street to the embankment, Klukhori street starts from the foot of the mountain, which line of battle are they talking about and what is straightening? It is already night, the bombing has stopped. The circle is not working, consequently the attack does not make any sense. So I am relaxed. The unreasonable orders are flowing from the radio, there is no way to fulfill them. I could never imagine that in such state there would be anything that would amuse me. „Make the concentration of the forces and start the attack“ – another order from the radio. „What forces?“ – is asking my fellow soldier. I had to smile again. The last barge is howling like a wounded animal. „Are we stuck“-someone is asking. „I don't think so“ – I am replying and try to sound calm. „The passing pawn“-crosses my mind. I remembered the Italian chess gambit school, which is characterized by purposeful attacks on the kings, this is why the in many cases passes are not thought through. Such chess game does not have the development and from

დავით ჭავჭავაძე
Davit Chavchavadze

საც ახასიათებს მიზანმიმართული იერიშები მეფეზე, ამიტომაც არის რომ სვლები ხშირ შემთხვევაში გაუაზრებელია. რპარტიას არა აქვს განვითარება და დებიუტიდან პირდაპირ ენდშიტში გადადის.

მარყუჟი არ გამოსდით, შეგვიძლია წყნარად დავიხიოთ, მთავარია ბრძანება მივიღოთ, ღამეც ხელს გვინყობს. „ნუ გათენდება ღამეო“ ჩემდა უნებურად ჩავილაპარაკე. მართლაც არასოდეს მენახა ასეთი ბნელი და უღვრი ღამე. „აშკარად გვწყალობს“ ჩავილაპარაკე. „გამსვლელი პაიკი“ მიტრიალებს გონებაში. დამამათებელ მეფეს ვერ იხსნის გამსვლელი პაიკი, მაგრამ ისიც არის, რომ ორი ცხენი ვერ აშამათებს მარტოხელა მეფეს, ვმშვიდდები.

შტაბიდან ჯაცი მოვიდა უკან დახვეის ბრძანებით. ჯარგია რაციით რომ არ გვიბრძანეს, თორემ ატყდებოდა ერთი ამბავი. მშვიდად, უხმაუროდ ვტოვებთ პოზიციას. ბარჯა კვლავ ინდებურად ღმუის, თითქოს შემოგვკვირის.

გოსდაჩაზე ორომ-ტრიალია, ქაოტური მზადება გაქცევისთვის. „ჰი არ მივდივართ, გავრბივართ“ ჩამესმა მეგობრის ხმა. „რას იზავ?“ გაისმა პასუხად.

ბიჭებს გამოვეყავი, განვმარტოვდი. კიბეზე ჩამოვჯექი. ზღვის ტალღების ხმაური ერთმანეთის მიყოლებით ჩამესმის. თითქოს მძიმე და ბლანტია, რატაც უსიცოცხლო. ალში გახვეული ქალაქი აწითლებს ცას. გეგონება, რომ დაღვრილი სისხლიცას მისწვდა. ვატყობ, რომ ველარავის ველარ ავითან: ვერ ვიტან იმათ, ვერ ვიტან ამათ, ვერ ვიტან საკუთარ თავს. ნალველი მახრჩობს, ღამის არის ცრემლები წამსკედეს. ცრემლი ჰი არა, დანა რომ დამარტყა, სისხლი არ წამომივა. როგორც სატრფოს, ვეალერსები იარაღს, გაუხეშებული, ჭეჭყამჯდარი ხელით. ცივი, უსიცოცხლო მეტალი, ძვირფას ადამიანზე უფროძვირფასად მექცა, გამიშინაურდა და გამისისხლხორცდა. როცა მეორე ახსნა ბეჭედი, მომესმა ხმა მეორე ცხოველი-

the opening it immediately transforms into the end of the game.

The circle is not working, we can easily withdraw, the main thing is to receive an order, besides the night-fall is also on our side. “Night, don’t break into the morning” I have murmured involuntarily. I truly have never seen such a dark and endless night. “We are blessed” – I whispered. “Passing Pawn” crosses my mind again. “The stalled king cannot be saved by the passing pawn. But it is also true that two horses cannot stall the king”-I try to calm myself.

A man came from the command post with the order to withdraw. It is good that the order did not come through the radio, otherwise the commotion would start. We leave our position in silence, quietly. The barge is howling again, as if it cries for us.

There is a commotion, chaotic preparation for escape. “We are not withdrawing, we are running away”-I heard my friend’s voice. “What to do?”- I heard the reply.

I separated myself from the guys, and stood alone. I sat down on the stairs. I hear the sound of waves, one after another. It feels like they are heavy and thick, somehow lifeless. The city in the flames colors the sky into red. It feels that the bloodshed in the battle has reached the sky. I can feel that I cannot stand anyone anymore: I hate those and I hate these, I hate myself. The sorrow suffocates me, I am about to cry. But forget the tear, you can hit me with the knife, I will not be able to shed even a drop of blood. I caress my gun, like a lover with rough and dirty hands. Cold, lifeless metal turned into a precious friend “When the Lamb opened the second seal, I heard the second living creature say, “Come and see!” Then another horse came out, a fiery red one. Its rider was given power to take peace from the earth and to make men slay each other. To him was given a large sword” – suddenly these words came to my memory.

I spent few more moments on the steps. “What can be done?”-I was questioning myself. I don’t have an answer, my mind is silent. The waves crush into the shore one after another. I grabbed my gun, which I know, I will still need.

სა, რომელიც ამბობდა: „მოდით და იხილეთ“ გამოვიდა მეორე ცხენოსანი, წითელი: მის მხედარს მიცემული ჰქონდა დედამიწიდან მშვიდობის წაღების ნება, რათა ერთმანეთი დაეხოცათ: მიცემული ჰქონდა დიდი მასვილი უნებლიედ ამოტივტივდა გონებაში.

ერთხანს კიდევ ვიჯექი კიბეზე. „რა შეიძლება, რომ გაკეთდეს“ ვეკითხები ჩემს თავს. რასაც ვერ ვიძლევ, გონება დუმს. ტალღები, ერთმანეთის მიყოლებით ეხეთქებიან ნაპირს. ალში გახვეული ქალაქი ნელ-ნელა იღვავს. ირიყრავს. ავისხი იარაღი, რომელიც ჯერ კიდევ ვიცი რომ, დამჭირდება.

„ღალატია, ღალატია!“ ჩამესმა ვიღაცის ისტერიული ხმა. ყველანი ერთიანად ახმაურდნენ. მალევე ჩაჩუმდნენ. ბიჭებს შეუერთდნენ. რატომღაც ჩვეულებრივზე მშვიდად ვარ. მაშინებს კიდევ ეს სიმშვიდე. რამე სისულელე არ ჩამადენინოს.

გოსდაჩას უხმაუროდ ვტოვებთ. ჩავიარეთ ერთ ღროს მშვენიერი ჰარკი და გავვდიეთ მთავარ გზაზე. თენდება. წლიდან წლამდე, ყოველ ზაფხულს ჩამოვდიოდი აქ დასასვენებლად. ვძაბავ გონებას, ვერაფერი ვერ მახსენდება. თითქოს მესხიერებიდან ამოიშალა ყოველივე, უმფოთველი ბავშვობიდან.

ზღვა! ასეთი ზღვა ჯერ არ მენახა. მზის სხივებში მოღივლივ, ოქროში

შემოსილი, მშვიდი და ამით მიმზიდველი.

ტამანგო! გამახსენდა აფრიკის ერთ-ერთი ტომის ბელადი, საკუთარი სიბრიყვით, მთელ თავის ტომთან ერთად რომ ამოყო თავი ჯაბიგან ტედუს ხომალტზე. მერე აჯანყდნენ, ევროპელები ამოხოცეს და მარტონი დარჩნენ. აფრიკელები „ესპერანსაზე“, საკუთარ ფეტიშებს მინდობილებს ზურგის ქარმაც ვერ უშველა. თურმე ტაკეტაქსაც ცოდნა უნდა, საერთოდ ყველაფერს უნდა ცოდნა.

ღალატია! - რომელ ღალატზეა საუბარი? უმ ეცრება, უგუნურება, რაც ღალა-

“Betrayal, betrayal!”-somebody yelled hysterically. Everyone started shouting at the same time. But all went silent soon. I joined the guys. I am calmer than usual, for some reason. This calmness even frightens me a little bit. “I hope it will not make me to do something stupid”.

We leave the “Gosdacha” without any noise. We passed by a park which used to be so beautiful a while ago. Year after year I used to come here for the vacation. I strain my memory but can not recall anything, as if everything was erased from my carefree childhood years.

The sea! I have never seen the sea like this before. Sparkling under the sun, dressed in gold, calm and so attractive because of this calmness.

Tamango! I remembered the chief of one of the African tribes. Because of their own stupidity he found himself together with the rest of the tribe on the ship of Captain Ledu. Then they revolted, killed all the Europeans and found themselves alone on the ship. Africans on “Esperanza” were counting on the help from their idols but even the back wind could not save them. Even rigging requires some knowledge. Everything requires knowledge.

Betrayal! –what betrayal are they talking about? Ignorance is worse than betrayal.

Kelasuri was completely deserted by the population. Only us, the three troops are remaining. We received our orders, agreed on position and an action plan.

- Go to the dining room, you still have time.

The dining room looks like a battle field, completely chaotic. We were never particularly disciplined and orderly. Noise, cheering is coming from all sides- as if they are happy, or not quite realizing what is happening. Two women over thirty serve us. They are strict and reserved. You can sense some sorrow and compassion from them and that enhances their attractiveness.

The dining room gradually empties, the chaos be-

ტზე უარესია.

ყელასური მოსახლეობისაგან მთლიანად დაცლილიყო. მხოლოდ სამი რაზმი ვართ დარჩენილი. დავალებები მივიღეთ, პოზიციები და სამოქმედო გეგმა შევათანებეთ.

- სასადილოში ჩადით, ჯერ ყიდევ გაქვთ დრო.

სასადილო ბრძოლის შემდგომ ველს გავს, სრული ქაოსია. წესრიგით და დისციპლინით არასოდეს გამოვიჩნეოდით. ხმაური, ყვირთ-ხივილი, თითქოს უხარიათ, ან ვერ აცნობიერებენ მომხდარს. ორი ოცდაათ წელს გადაცილებული ქალი გვემსახურება. მჯაცრად და თავშეკავებულად უჭირავთ თავი. რაღაც სევდა და თანაგრძნობა დაჰყვებათ, რაც მომხიბვლელობას მატებთ.

სასადილო ნელ-ნელა იცლება, ქაოსი მშვიდდება, მაგიდები ლაგდება, სუფთავდება. სტუმრებს ელოდებიან. ჩვენ მივდივართ, ისინი მოდიან, ქალები რჩებიან. გამარჯვებულებს სათანადო დახვედრა ესაჭიროებათ.

თანამებრძოლებთან ერთად ვუზივარ მაგიდას, მივბერებოვარ ფაფას, ლუქმა არ გადამდის. უჭმელ-უსმელად გავძეხი, ყელშიდაც ამომდიოდა.

„მოუხედავად ყველაფრისა ცხოვრება გრძელდება“ ძლივს გასაგონად ჩავილაპარაკე. წასვლას არ ვჩქარობ, მართობს ქალების ცქერა, მათი მჯაცრი და თანაგრძნობით სავსე თვალები, თან რომ სძულხარ და თან ებრალები. „აღბათ სასიკვდილოდ არ ვემეტებით“ გავიფიქრე და სახეზე ღიმილმა გამირბინა. აშკარად მომწონს ეს ქალები.

წავდიო! - თქვა ერთ-ერთმა თანამებრძოლმა, ბიჭები აიშალნენ. ზანტად, აუჩქარებლად ავყრიფე ჩემი ავლადიდება და გასასვლელისკენ გავემართე. ერთხელაც გადახველე ქალები. ერთ-ერთი მათგანის თვალები შემეფეთა.

- всего хорошего. - დავემშვიდობე მიმზიდველ ქალბატონს.

- бог в помощь. - მიპასუხა მან.

სასადილოდან გამოვედი.

ტამანგო! არ მასვენებს აფრიკელი ბელადის ისტორია.

მაინც ვის მოეთხოვება პასუხი ამდენ მსხვერპლზე, ამდენ დაღვრილ სისხლზე, ამდენ ცრემლზე, შეურაწყოფაზე და დამცირებაზე?!

დავიჯერო ტამანგოს?

ცხოვრება მძიმედ, ნელა ლაგდებოდა. ჩვენ ჯოჯოხეთ გამოვლილებს გვიხორცდებოდა იარები, უახლესი წარსულის ჯომმარი ნელ-ნელა დავიწყებას ეძლეოდა. ამით გაყად-

ნიერებულები უკან მოუხედავად ვეძლეოდით ომის შემდგომი მშვიდობის დამათრობელ ხიბლს და ხარბად მივეძალეთ შემოთავზებულ გართობას.

და, მაინც, მარცხით მოყენებული შეურაწყობის განცდა მოუწვლელი აღმოჩნდა. დღესაც, როდესაც მახსენდება ის ავბედითი დღეები გონებაში უნებლიედ ჩამესმის:

comes calmer, the tables being cleared and cleaned. "They expect visitors. We are leaving, they are coming, women are staying. The winners will need a special reception."

I sit at the table together with my comrades in battle, I stare at the porridge, can't have a bite. "I was full without eating".

"The life goes on despite everything" I murmured to myself. I was not in a hurry, watching women entertained me, their eyes strict and at the same time full of compassion, they hate you and at the same time they pity you. "I guess they don't wish us to die" I thought and smiled. I definitely like these women.

Let's go - said one of the guys. We stood up. I slowly collected my belongings and headed towards the exit. I looked at the women one last time. I met in eye one of them.

-Good bye- I said in Russian to the attractive lady.

-God help you- she replied.

I left the dining room.

Tamango! The story of the African Chief keeps on coming back to my mind.

Who is going to be responsible for so many victims, for so much shed blood, so many tears, so much humiliation.

Tamango?

The war is over, we have lost. The life was going back to normal slowly and heavily. We - those who went through the hell, were healing our wounds, the nightmares of the past were gradually subsiding. Encouraged by this we started recklessly enjoying the peace and the entertainment at hand like a thirsty man enjoys water.

And still, the feeling of humiliation caused by loosing can not be healed.



...

გახსოვს ძმობილო ნახანძრავები?
 ქალს, რომ ეჭირა პატარა ბავშვი.
 ჩვენ ჟი ვტოვებდით ზღვისპირა ქალაქს
 ამოღამებულ თვალეში ცრემლით.
 გახსოვს? რპატარა ბავშვის თვალეში
 ნაჟერჩხალები, ნახანძრავების.
 - გასივდა გული - შენ რომ მითხარი
 ჩვენ სევდიანი გვქონდა თვალეში.
 ლანდივით თეთრი მოხუცი ჟაცი,
 თითქოს სიკვდილის გადმოძახილი.
 ღამის წყვდიადში, ქალაქი აღში,
 ჩვენში ჟი ენთო ნახანძრავები.
 ჩვენ ხომ არასდროს დაგვაჟიწყდება,
 ქალი, რომელსაც ეჭირა ბავშვი.
 გახსოვს? ვტოვებდით ზღვისპირა ქალაქს,
 ჩვენ, დარცხვენილი ჟარისჟაცები.

Art შპს

განათლება
EDUCATION

2011

Gene

ფოთი
POTI

REGIONS

18 JUNE
MIRZAANI
23 JUNE
RUSTAVI
26 JUNE
POTI

TBILISI

15 - 24 JULY
MUSEUM OF ETNOGRAPHY

ფესტივალ არტგენის მოგზაურობის გეგმა
ART-GENE FESTIVAL'S PLAN FOR THE TRIP

რეგიონები

18 ივნისი

მირზაანი

23 ივნისი

რუსთავი

26 ივნისი

ფოთი

თბილისი

15 - 24 ივლისი

ეთნოგრაფიული მუზეუმი

თბილისი
TBILISI



მირზაანი
MIRZAANI

რუსთავი
RUSTAVI

Art
გენი

საქართველო - რიტა თოლიაშვილი (თექა)

Georgia - Rita Toliashvili (felt)

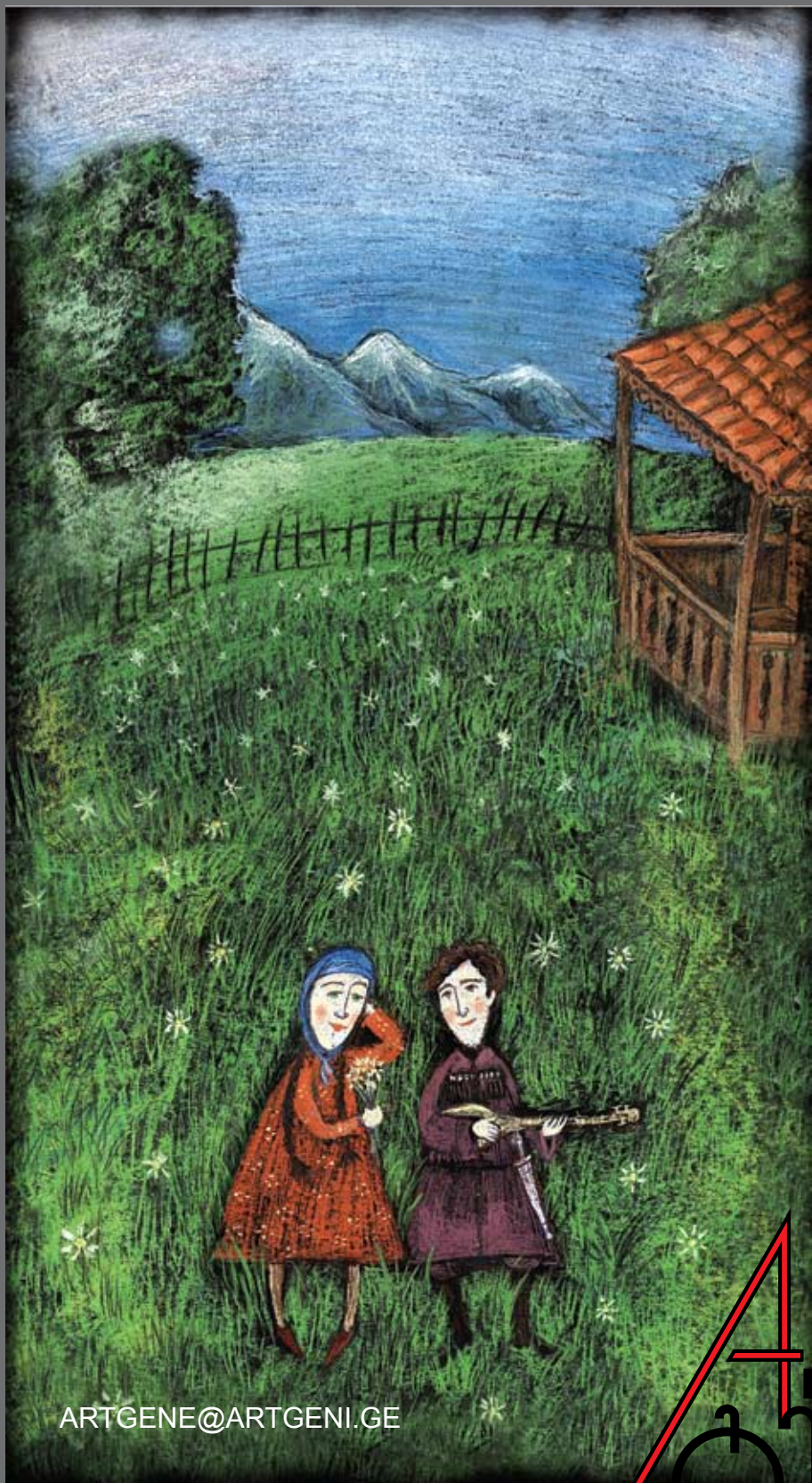
ArtGene



This project is funded by the European Union
 პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ



ბანკი კონსტანტა
BANK CONSTANTA



ARTGENE@ARTGENI.GE



WWW.ARTGENI.GE



ბიჭი.